

EESTI NSV RIIKLIK
TÖÖPUNALIPU ORDENIT OMAV
AKADEEMILINE OOPERI- JA
BALLETTITEATER
„ESTONIA“

Tormide rand

NSVL rahvakunstniku

prof. **Gustav Ernesaksa** ooper 3 vaatuses, 5 pildis.

ENSV teen. kirjaniku **Juhan Smuuli** libreto.

Lavastaja: ENSV teen. kunstitegelane Eino Uuli	Dirigent: ENSV rahvakunstnik Kirill Raudsepp
Lavakujundus: ENSV rahvakunstnik Voldemar Haas	Peakoormeister: ENSV teen. kunstnik Tiiu Targama
Kostüümid: ENSV teen. kunstitegelane Natalie Mei	Tantsud: ENSV teen. kunstitegelane Helmi Tohvelman

TEGELASED:

Mall, paagivahi tütar	ENSV rahvakunstnik Olga Lund
Leemet, tüürimees (endine krahvi ori)	ENSV rahvakunstnik Martin Taras
Petrov, laevakapten	ENSV teen. kunstnik Georg Taleš
Ungru krahv (Ludvig Ungern v. Sternberg)	ENSV teen. kunstnik Vootele Veikat
Kurt, noor mõisnik	Enno Eesmaa

Krahvinna	Leida Soom
Krahvi tantsumeister	ENSV teen. kunstnik Boris Blinov
Kõrtsmik Pihla kõrtsis	ENSV teen. kunstnik Aaro Pärn
Saare Juhan	ENSV teen. kunstnik Karl Ots Heino Otto
Haan, mõisa kirjutaja	Jaan Johanson
Paagivaht	Ants Aasma
Külapoiss	Heino Otto
Külamees	Theo Puks
Randlane	August Sepp

Randlased, külamehed, külalised, mõisamehed, võõrad meremehed, ohvitserid, ballikülalised Ungru krahvi juures, teenrid.

Aeg: 19. sajandi algus, Hiiumaal.

1. pilt — Kõpu tuletorn, 2. pilt — rand, 3. pilt — mõisa saal,
4. pilt — Pihla kõrts, 5. pilt — valetuletorn.

Vaheajad iga pildi järele.

Etenduse juht: Jaak Randva.

TORMIDE RAND

G. Ernesaksa ooper «Tormide rand» käsitleb sündmusi Hiiumaal, möödunud sajandi alguses. Teose peateemaks on randlaste ülestõus rahva rõhuja ja feodaali krahv Ungern-Sternbergi vastu.

1. pilt — toimub Hiiu rannikul, Kõpu tuletorni juures. Teatavasti oli tol ajal rannikumõisnikel kohustuseks hoida korras tuletorn ja hoolitseda selle küttematerjali eest. Need kohustused lasusid tegelikult ümberkaudsetel kohalikel elanikel. Eesriide avanedes näemegi randlasi tormisel ööl kogumas paagile põletismaterjali. Mehed laulavad tormist ja tormisest merest. Merimees peab olema julge ja kartmatu! Peab heitma orja ahelad! Kui Leemet ilmuks koju juhtima ranna rahvast! Sellised on randlaste soovid, milliseid väljendavad laulus.

Tuul tugevneb ja torm suureneb. Ilmub krahv ja ajab rahva laiali, sest rahvas segab teda tema piraatlikus tegevuses. Jäädes üksinda, krahv unistab tormistest öödest, millal võib süüdata valetulesid laevade meelitamiseks karidele ja nende röövimiseks.

Otsides tormivarju randub saarel laev kapten Petrovi juhtimisel. Krahv püüab olla viisakas ja kutsub Petrovi oma mõisa, kuid Petrov loobub ja jääb rannale. Merelt kostab hädasignaali. Petrov oma mees-tega päästab Leemeti, kes on ainus pääsenud laevalt. Leemet on Ungri krahvi endine ori, kes merele põgenes. Tema suust kuuleb Petrov valetuletorni olemasolust Hiiu rannas, kuna Leemet laeva tüüriil olles selgesti nägi kaht tuld, milledest üks kustus ja teine jäi. Järelejäädud tule suunas sõites sattus laev karidele ja hukkus. On selge, et siin on krahvi käsi mängus ja tema vastu otsustab Leemet rannarahvast ülestõusule viia.

2. pilt — Pühapäeva õhtupoolik rannas. Mall ootab igatsusega tema arvates kaugel viibivat Leemetit. Eemalt on kuulda neidude laulu ja Mall ruttab nende juurde. Ilmuvad Leemet ja Petrov täis otsustavust viia lõpuni võitlus krahvi vastu. Koguneb randlasi, noori ja vanu, areneb ringmäng ja tants. Hiidlased võtavad Leemeti südamilikult vastu. Rahva lõbusat meeleolu segab Haani tulek. Viimane käseb kilusaagi mõisa viia, hoolimata rahva vastuväitest, et krahvi osa on juba viidud. Pärast Haani lahkumist selgitab Leemet rahvale olukorda ja kutsub kõiki mehi üles võitlusele Ungri krahvi orjastamise ja julmuse vastu.

3. pilt — On jälle tormine õhtu. Ungri krahv rõhub veel raske-
mini randlasi. Hetkel aga toimub mõisa saalis ball. Siin viibib mõisnik Kurt, kes jutustab oma seiklustest Peterburis. Tantsitakse. Tantsu katkestab Petrovi tulek, kes teatab, et majaka tuli on kustunud. Ta küsib krahvilt, kes kustutas selle, kuid krahv ei saa anda õiget vastust. Petrov süüdistab krahvi tule kustutamises. Külalised nõuavad Petrovi vangistamist, lugedes teda mässajaks.

4. pilt — Pärast väsitavat tööpäeva kogunevad randlased õhtuks Pihla kõrtsi. Sinna ilmub ka Leemet ja teatab meestele, et Petrov oli mõisas ja püüdis krahvilt teada saada tõde, kuid krahvi käest tõe nõud-

mine ei kannu iialgi vilja ja et «on vaja lüüa, nii et kajab me hoobist kogu rand ja maa!» Samas tuleb kõrtsi ka krahv, et tabada Leemetit. Randlased astuvad üksmeelselt krahvi vastu üles ja krahv ähvardab kõiki soldatitega mõisa viia. Kokkupõrget katkestab Petrov, saadab rahva minema ja ütleb ka krahvile avalikult, et ta krahvi roimarlikule tegevusele ja rahva rõhumisele vahele astub. Krahv pakub Petrovile altkäemaksu, millest see loobub. Krahv haarab revolvri ja tulistab Petrovi, kes surmavalt haavatuna maha langeb. Krahv kutsub Haani ja ütleb, et Leemet tappis Petrovi. Mõlemad lahkuvad kiiresti. Tuleb Mall, kes otsib Leemetit. Ta leiab haavatud Petrovi, kes suudab veel ütelda, et krahv tema tappis. Sureja viimaseks sõnaks on «võidelge!»

Mall on masendatud. «Aus vene hing, nüüd sa lahkusid, kuid mälestus sinust jääb igaveseks randlaste südamesse. Saabub torm. Saabub kättemaksutund tormide rannale. Rahvas ise loob oma elu!» sõnab Mall.

5. pilt — On jällegi torm ja krahvi käsul süüdatakse valetuletorn, ent Malle kaudu on valetuletorni asupaik avastatud. Krahv tabab Malle luuramisel ja laseb ta kinni siduda, ent Mall jõuab veel appi hüüda. Koos ühinenud randlastega tormab Leemet sündmuspaigale ja Ungru krahvi tabab teenitud saatuse. Mall vabastatakse ja krahv paisatakse rannakaridele surnuks.